

РЕШЕНИЕ N 1177
София, 5 ноември 2007 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, Първо гражданско отделение, в съдебно заседание на двадесет и четвърти октомври през две хиляди и седма година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ : КАПКА ЮСТИНИЯНОВА

ЧЛЕНОВЕ: АНИ САРАЛИЕВА

СВЕТЛАНА КАЛИНОВА

при участието на секретаря: Райна Стоименова

и в присъствието на прокурора

като изслуша докладваното от : съдията Светлана Калинова

гражданско дело № 241/ 2007 година и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по чл.218а,ал.1,буква”d” ГПК.

Министерски съвет на Република България обжалва решението на С. Г. съд, ГК,IV-Г въззивен състав,постановено на 17.08.2006г. по гр.д.№ 3538/2005г. в частта,с която предявеният срещу него иск е уважен. Поддържа, че обжалваното решение е недопустимо, евентуално неправилно,като постановено в нарушение на материалния закон и на съществени съдопроизводствени правила-отменителни основания по смисъла на чл.218б,ал.1,буква“в” ГПК.Моли решението да бъде обезсилено,респ. отменено.

В писмен отговор в срока по чл.218г ГПК ответникът по касационна жалба Т. С. Д. изразява становище,че същата е неоснователна по изложените в отговора съображения.

Ответниците по касационна жалба Министерство на финансите и Министерство на външните работи на Република България изразяват становище,че по отношение на тях предявените искове правилно са отхвърлени. По наведените от касатора доводи не изразяват становище.

Върховната касационна прокуратура в качеството си на контролираща страна по смисъла на ЗОДОВ изразява становище,че подадената от Министерски съвет на Република България касационна жалба е неоснователна.

Касационната жалба е подадена в срока по чл.218в,ал.1 ГПК и отговаря на изискванията на чл.218в,ал.2 ГПК.

Върховният касационен съд,като обсъди доводите на страните във връзка с изложените касационни основания и като извърши проверка на обжалваното решение по реда на чл.218ж ГПК, приема следното:

По реда на чл.1 ЗОДОВ е предявен иск за заплащане на сумата 10000лв.,претендирана като обезщетение за претърпени неимуществени вреди от бездействието на държавата във връзка с необходимостта от откриването на изчезналото дете С. Д.

С обжалваното решение, постановено на 17.08.2006г. по гр.д.№ 3538/2005г. С. Г. съд, действайки като въззивна инстанция, е оставил в сила решението на първоинстанционния съд в обжалваната осъдителна част за сумата 5 лв. С оглед

направеното пред въззивния съд увеличение на иска до сумата 10000лв. въззивният съд е осъдил държавата в лицето на Министерски съвет да заплати на Т. С. Д. на основание чл.1,ал.2 ЗОДОВ сумата 9995лв., представляваща обезщетение за неимуществени вреди,ведно със законната лихва,считано от 01.12.2004г. до окончателното изплащане.

Прието е,че Министерски съвет на Република България е надлежно легитимиран да отговаря по реда на чл.1 ЗОДОВ,тъй като съгласно чл.20,ал.1 от Закона за администрацията е централен колегиален орган на изпълнителната власт с обща компетентност.

От фактическа страна съдът е приел,че ищецът Т. Д. е баща на С. Т. Д., роден на в гр.София. С решение от 17.01.1992г. на СРС по гр.д.№481/1991г. е постановено прекратяване на брака между Т. Д. и Ю. Д. като на Т. Д. е предоставено упражняването на родителските права върху детето С. Д. На 06.05.1997г. детето е отвлечено от неизвестно лице, като за издирването му е ангажирана СДВР,РП и ДНСП. Със съдействието на Националния център за изчезнали и експлоатирани деца, финансиран от Управлението за младежко правораздаване и профилактика на престъпността към Министерство на правосъдието на САЩ през 2003г. е изготвена снимка на С. Д. с направена възрастова прогресия. През същата година НЦБ"Интерпол" при МВР е изпратило три снимки на С. Д. до генералния секретар на МОКП"Интерпол",а през 2004г. до дипломатическите мисии на Република България е изпратена радиограма с цел предприемане на действия пред компетентните власти с молба за съдействие за разпространение на снимков материал за детето от 1997г. и осъвременен портрет. В някои държави публичното разгласяване е направено безплатно в полицейски телевизионни предавания и полицейски ежедневници. За извършването на публично разгласяване в медиите на Иран, Дания, Нидерландия, Венецуела, Мароко, Норвегия, САЩ, Йемен, Виетнам и Франция обаче е поставено условие за заплащане. С писмо №2522/21.06.2004г. адресирано до министър-председателя, Т. Д. е отправил апел за тиражиране на снимка на детето на сайта му в чуждата преса и ТВ-каналы,а с писма от 25.10.2004г.,01.11.2004г. и 20.12.2004г., адресирани до МС, Т. Д. е поискал да се отпуснат средства за публикуване на апели и снимки в тиражирани вестници в чужбина. ДАЗБ и Министерство на правосъдието са изразили през 2004г. и 2005г. становище,че не възразяват да се отпуснат бюджетни средства за публикуване на апели и снимки на С. Д. с страни от Западна Европа, Турция, Канада, САЩ и др.,като е прието,че С. Д. е дете в риск по смисъла на §1,т.5,б."б" и "в" от Закона за закрила на детето и се нуждае от специална закрила. В отговор,изходящ от директора на Дирекция "Правителствена информационна служба" обаче Т. Д. е уведомен,че МВнР няма практика да поема финансирането на публикуването на материали в чужди медии,както и че МС не може да поеме финансирането на публикациите,тъй като е бюджетна организация, чиито средства са предварително приети със Закона за държавния бюджет.

Прието е, че Т. Д. многократно, вкл. и публично е изразявал разочарованието си от бездействието на институциите в решаването на проблемите на обществото при отглеждането и възпитанието на децата, вкл. трафика на деца,че многократно е подавал молби и прошения за съдействие до различни институции,но споделял, че се чувства отчаян, обиден и унижен от бездушието на администрацията. Отправял искания за финансова подкрепа от държавни институции,но не получил такава. Споделял,че ако не се публикуват снимки,няма как хората да разберат,че това дете е изчезнало и трябва да се търси.

Въз основа на така установената фактическа обстановка съдът е приел,че е налице бездействие на орган на държавна власт-Министерски съвет, като висш колективен орган,притежаващ обща компетентност,който оглавява системата на органите на изпълнителната власт.Прието е,че упражняването на държавна власт има за основна цел защита на признатите и гарантирани от Конституцията и законите субективни права и интереси на отделни граждани,като непредприемането на конкретни действия,целящи обезпечаване на нормалното упражняване на гарантирани права и законни интереси на отделни граждани представлява противоправно поведение. Прието е,че едно от правомощията на МС е да осигури обществения ред в страната /чл.105,ал.1 КРБ/,т.е. да създаде условия,гарантиращи основните права и свободи на гражданите,както и зачитане на прогласени в Конституцията основни принципи на социалната и правова държава. С оглед значението на семейството и децата за обществото,както и с оглед разпоредбата на чл.47,ал.1 КРБ е прието,че всеки родител разполага с гарантирано от Конституцията право да иска от държавата в лицето на нейните органи създаването на условия, осигуряващи безпрепятствено упражняване на родителските му права,като задължението на държавата следва и от чл.7,ал.1,респ. чл.9 на Конвенцията за правата на детето,задължаваща държавата да осигури детето да не бъде разделяно от родителите си против тяхната воля,право да познава и да бъде отглеждано от своите родители. Доколкото с факта на отвлечане на С. Д. е прекъсната връзката родител-дете е прието,че за Т. Д. съществува призната от правото възможност да изисква от органите на държавна власт предприемането на ефективни действия за реализиране целите на закона,а именно връщане на детето при неговия родител,вкл. и с оглед разпоредбата на чл.18,ал.2 от Конвенцията за правата на детето. Прието е че ответникът МС не е изпълнил тези свои задължения,тъй като именно МС е бил компетентен да отпусне необходимите в случая средства след организиране на проверка относно обосноваността на този разход по държавния бюджет. Прието е също така, че бездействието на МС да окаже пълно съдействие в рамките на предоставените му от КРБ и законите властнически правомощия да осигури пълноценно упражняване на родителските права на ищеца и изпълняване на неговия бащински дълг за отглеждането и възпитанието на неговия син С. има за пряка и непосредствена

последича претърпените от ищеца вреди, а именно мъка по отвлеченото му дете, чувство на безсилие да помогне на детето си, психологически дискомфорт, депресивно състояние, унижение от бездействието на ответника.

Обжалваното решение на въззивния съд е валидно постановено, процесуално допустимо и правилно.

Неоснователно е изложеното в касационната жалба оплакване, че същото е процесуално недопустимо по причина, че не са били налице предпоставки за допускане на поисканото от Т. Д. увеличение на иска.

Постановеното от СРС решение е било обжалвано изцяло както в осъдителната, така и в отхвърлителната му част и следователно е налице висящност на производството по иска, така както е бил първоначално предявен, а именно като частичен. В тази хипотеза е допустимо увеличаване на претенцията по реда на чл. 116 ГПК и пред въззивния съд, вкл. и чрез предявяване на иска в пълния му размер. Пред въззивния съд е недопустимо само такова изменение на петитума или основанието на иска, което по същество би представлявало предявяване на нов иск чрез замяна или прибавяне на ново основание, петитум или страна. Ако обаче исканото изменение се изразява само в промяна на размера на вече заявения в производството пред първоинстанционния съд петитум, не е налице промяна на претендираното право, т.е. предметът на делото остава непроменен и същото е допустимо и в производството пред въззивната инстанция/ТР №1/2000г. на ОСГК на ВКС, т.9/.

Неоснователно е и оплакването на касатора, че отговорността на държавата не може да се основава само на разпоредби на Конституцията и на ратифицирани международни актове при липса на конкретни разпоредби в нормативни актове, които да предвиждат конкретни задължения за МС, които да не са били изпълнени.

На първо място следва да се има предвид, че Конституцията представлява нормативен акт, чиито разпоредби имат пряко и непосредствено действие по уреждане отношенията между различни правни субекти/чл.5, ал.2 от Конституцията на Република България/. Освен това съгласно чл.5, ал.4 КРБ международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната и дори имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат, т.е. и клаузите на тези договори имат пряко и непосредствено действие като част от правната система на държавата. Ратифицирайки един международен договор, държавата поема ангажимент не само към международната общност, но и към собствените си граждани да изпълнява поетите с този договор задължения и отговорности, поради което правилно въззивният съд е основал изводите си за наличието на предпоставки за ангажиране отговорността на държавата по реда на чл.1, ал.1 ЗОДОВ на разпоредбите на Конституцията на Република България и на клаузите на Конвенцията за правата на детето. Освен това следва да се отбележи, че по отношение на задължението на държавата да осигури условия и да гарантира на всеки родител възможност за безпрепятствено упражняване на родителските му права, вкл. като го подпомага финансово, особено при необходимост по предприемане на действия по издирване на изчезнало дете, правото на Република България съдържа множество правни норми, които установяват конкретни задължения за държавата в тази насока. Разпоредбата на чл.42 от Закона за закрила на детето изрично предвижда, че действията по издирване на изчезнало дете следва да се предприемат незабавно, като съгласно чл.44 от същия закон дейностите по закрила на детето се финансират от републиканския бюджет и следователно се установява задължение за държавата да обезпечи финансово действията по издирване на дете с цел завърщането му в обичайната семейна среда.

Разпоредбата на чл.3, ал.2 от Конвенцията за правата на детето предвижда задължение за държавите-страни на конвенцията да осигурят на детето такава закрила и грижи, каквито са необходими за неговото благосъстояние, като се вземат предвид правата и задълженията на неговите родители, законни настойници или на други лица, отговорни по закон за него и за тази цел предприемат всички необходими законодателни и административни мерки. Съгласно чл.5 държавите-страни по конвенцията зачитат и отговорността, правата и задълженията на родителите, осигуряват съгласно чл.6, ал.2 в максимално възможна степен оцеляването и развитието на всяко дете, а съгласно чл.9, ал.1 осигуряват детето да не бъде разделяно от родителите си против тяхната воля. Съгласно чл.27, ал.3 държавите-страни по конвенцията в съответствие с националните условия и в рамките на своите възможности предприемат необходимите мерки с цел да подпомагат родителите и другите лица, отговорни за детето, да осъществяват това право и в случай на нужда предоставят материална помощ. С факта на ратифициране на конвенцията Република България е поела задължение да осъществява всички тези действия по отношение на своите граждани. Всички тези разпоредби на вътрешното право на Република България установяват за държавата система от задължения и отговорности към всеки родител с цел осигуряване на максимално добри условия за отглеждането и възпитанието на децата, както и за тяхната защита от неправомерни посегателства, вкл. в случай на отвлечане и пребиваване в неизвестност за дълъг период от време, която система от задължения, както правилно е приел и въззивният съд, има за цел да осигури ефективна, реална възможност за упражняване правата на родителя, както и ефективна защита на децата, като включва и задължение за финансиране на дейностите, които е необходимо да бъдат извършени както при обичайното упражняване на родителските права, така и в изключителни случаи, при които съществува сериозна опасност за живота и здравето на детето.

Законодателството на Република България предвижда също така и възможност за отпускане на средства от държавния бюджет за неотложни непредвидени разходи /чл.11,ал.1 от Закона за устройство на държавния бюджет/,като този резерв може да бъде използван по решение на МС,т.е. именно Министерският съвет на Република България е органът,който взема решенията за отпускане на такива средства от специално заделен за целта фонд без да се налага преразпределяне на средствата,предварително предвидени в Закона за държавния бюджет за нуждите на определени организации на бюджетна издръжка,което е посочено в изпратения до Т. Д. отговор от директора на Дирекция "Правителствена информационна служба" като мотив за отказа на МС да поеме финансирането на част от публикациите на снимки и апели за издирването на С. Д. в чужбина. С решение на ДАЗД С. Д. е обявен за дете в риск по смисъла на §1,т.5,б."б" и "в" от Закона за закрила на детето,което се нуждае от специална закрила,налице е становище на ДАЗД и на Министерство на правосъдието за необходимостта от отпускане на средства от държавния бюджет за публикуване на апели за издирване и снимки на детето,всички други държавни органи,който разполагат с правомощия и възможности за извършване на подходящи за целта дейности /МВР,МВнР,НЦБ"Интерпол", СДВР,РП и ДНСП/ са предприели необходимите действия за осигуряване на възможност за публикуване на снимки и апели,както и за издирване на детето в страните от Западна Европа,Азия,Америка и само отказът на МС да отпусне необходимите средства е осуетил възможността за извършване на тези действия в част от държавите,който са изразили принципното си съгласие за съдействие. Поради това правилно съдът е приел,че МС като централен колегиален орган на изпълнителната власт с обща компетентост, който осъществява общо ръководство и контрол на държавната администрация /чл.8 от Устройствения правилник на Министерски съвет и неговата администрация/ и който следва да създава условия за защита на семейството и децата /чл.11 от същия правилник/ не е изпълнил вменените му от Конституцията и законите на страната задължения и това негово бездействие има за пряка и непосредствена последица претърпените от Т. Д. вреди. Изводите на съда,че са налице всички предпоставки за ангажиране отговорността на държавата в лицето на Министерски съвет по реда на чл.1,ал.1 ЗОДОВ са правилни и законосъобразни. Основани са на цялостна задълбочена преценка на правното значение и последици на всички установени от събраните по делото доказателства факти и обстоятелства,като всички доказателства са обсъдени в тяхната съвкупност съобразно изискванията на чл.188 ГПК. Обсъдени са всички наведени от страните доводи,съобразено е обстоятелството,че МВР,МВнР, НЦБ "Интерпол", СДВР,РП,ДНСП,ДАЗД и Министерство на правосъдието са предприели множество ефективни действия по издирване на изчезналото дете С. Д. и по подпомагане усилията на неговия баща, извършено е разграничение на функциите на всички органи на изпълнителната власт и правилно е прието,че така извършените от други държавни органи действия не освобождават Министерски съвет от отговорността да предприеме онези действия,който са от негова изключителна компетентност. При постановяване на обжалваното решение не са допуснати сочените в касационната жалба нарушения на материалния закон и на съдопроизводствените правила, които да са довели до неправилност на решението по смисъла на чл.218б,ал.1,буква"в" ГПК, поради което на основание чл.218ж,ал.1 ГПК същото следва да бъде оставено в сила.

По изложените по-горе съображения,Върховният касационен съд, състав на Първо гражданско отделение

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА решението на Софийски градски съд, ГК,IV-Г въззивен състав, постановено на 17.08.2006г. по гр.д.№3538/2005г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: [подпис]

ЧЛЕНОВЕ: 1. [подпис]

2. [подпис]